

**НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ:
КУЛТУРА РЕЛИГИЈА за све смјерове гимназије**

РАЗРЕД: ПРВИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 1

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 36

ОПШТИ ЦИЉ ПРОГРАМА

Ученици ће по завршетку овог модула разумјети појам религије у контексту цјелокупне људске културе, и тиме обогатити своје опште образовање.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

1. Усвајање основних знања из области социологије религије, али и социологије (културе) уопште . Ова знања се односе на положај и улогу религије унутар цјелокупне људске културе, однос религије према другим облицима духовне свијести, првобитне облике религиозности те на обичаје мит и мтологију.

2. Повезивање знања из области Културе религија са знањима из других друштвених наука

3. Развијање критичког мишљења, толеранције, културе дијалога...

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставна тема

Оквирни број часова

1. Култура и религија (9)

2. Првобитни облици религиозности (10)

3. Мит и митологија (9)

4. Пројекат (8)

Оперативни циљеви/ Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Тема 1: Култура и религија (9) 1.1. Култура, 1.2. Човјек, 1.3. Појам, настанак и развој религије, 1.4. Религија и други облици духовне свијести, 1.5. Религија, вјера, празновјерје		
Ученик ће бити у могућности да: 1.1. - разумије појам културе у пуном значењу, - разликује материјалну и духовну културу и наведе примјере материјалне и духовне културе,	1.1. Појам културе, материјална и духовна култура, религија, симболи, Вјеронаука, Култура религија 1.2. Појам антропологије, homo sapiens, zoon politikon, homo faber, homo religious, homo ludens, појам	Социологија Филозофија Психологија Српски језик и књижевност Историја Демократија и људска права Вјеронаука Друштво

<p>- разликује симболичко и несимболичко понашање, - објасни значење и важност симбола у развоју културе, - разумије улогу човјека при стварању симбола (културе) и њиховом тумачењу, - схвати положај и улогу религије у оквиру културе (религија као дио културе), - разликује Вјеронауку од Културе религија, као научног погледа на религију (социологија религије)</p> <p>1.2. - дефинише науку о човјеку (појам антропологије), - разумије основна антрополошка одређења појма човјека, - дискутује о различитим одређењима појма човјек, која су понудили различити мислиоци, - разликује људске потребе и дискутује о њима (примарне/биолошке и секундарне/друштвене, духовне потребе), - направи разлику између стварних и наметнутих потреба, - објасни појам вриједности и схвати значај формирања/његовања (одржавања), како индивидуалних, тако и система општих друштвених и културних вриједности (слобода, правда, равноправност, образовање, толеранција...), - критички растумачи обрасце културе који доминирају у савременом друштву</p>	<p>аксиологије</p> <p>1.3. Значај и улога религије, првобитна облици религиозности, политеизам, монотеизам</p> <p>1.4. Облици духовне свијести (сличности и разлике): религија, митологија, умјетност, наука, филозофија</p> <p>1.5. Однос вјера–религија, теизам, деизам, агностицизам, атеизам, празновјерје</p>	
---	---	--

<p>1.3. - објасни значење појма религија, - разумије контекст у оквиру којег се јављају првобитне религије, - разликује првобитне облике религиозности, политеизам и монотеизам, - схвати улогу религије током људске историје (личну, колективну, политичку...) - уочи положај религије у различитим периодима људске историје (антички, средњовјековни период, нововјековни и савремено доба...), али и под утицајем различитих политичких режима (нпр. комунизам)</p> <p>1.4. - објасни појмове религија, митологија, умјетност, наука, филозофија - наведе основне сличности и разлике између митологије и религије - наведе основне сличности и разлике између умјетности и религије - наведе основне сличности и разлике између науке и религије - наведе основне сличности и разлике између филозофије и религије, - аргументовано дискутује о поменутиим облицима духовне свијести</p> <p>1.5. - разликује појмове „вјера“ и „религија“, - објасни појмове теизам, деизам, агностицизам и атеизам, - разумије појам</p>		
---	--	--

<p>празновјерје - аргументовано дискутује о поменутиим појмовима</p>		
<p>Тема 2: Првобитни облици религиозности (10) 2.1.Религија и магија, 2.2. Табу и тотем, 2.3. Анимизам, натураizam, фетишизам, 2.4. Обред (ритуал) и култ, 2.5. Обичаји</p>		
<p>Ученик ће бити у могућности да: 2.1. - дефинише и упореди појмове религија и магија - објасни поријекло и функцију магије - наведе и објасни врсте магије - уочи разлике и сличности између религије и магије - из научне перспективе сагледа поменуте појмове 2.2. - објасни појам табу - наведе примјере различитих табуа (религијских и других) - објасни појам тотем - наведе различите примјере тотемизма кроз историју - доведе у везу појмове табу и тотем 2.3.- објасни појам анимизам - наведе примјере анимизма - објасни појам натураizam - наведе примјере натураизма - објасни појам фетишизам - наведе примјере фетишизма 2.4.- дефинише појам обред (ритуал) и наведе примјере обреда - објасни појам култ, те дискутује о суштини неких култова кроз разне облике религиозности, нпр. култ природе и култ предака - уочи сличности и разлике између обреда (ритуала) и култа - наведе примјере светих (сакралних) и свакодневних (секуларних) ритуала, те у</p>	<p>2.1. Појам магије, врсте магије, однос магија-религија 2.2. Појам табу, тотем, тотемизам 2.3. Појам анимизам, натураizam, фетишизам 2.4. Обред, ритуал, појам сакралног и секуларног, култ, врсте култова 2.5. Обичаји (сакрални и секуларни), традиција, однос: обичајне, моралне и правне норме</p>	<p>Социологија Филозофија Историја Демократија и људска права</p>

<p>раду код куће припреми презентацију која ће бити реализована на наредним часовима)</p> <ul style="list-style-type: none"> - истражује и презентује задану тему <p>2.5.- дефинише појам обичаји</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни однос обичаји–традиција - разликује обичајне, моралне и правне норме, - схвати важност и улогу наведених норми у друштву, - повеже наведене норме са религијама у појединим заједницама, - наведе примјере обичаја (сакралних и секуларних) 		
<p>Тема 3: Мит и митологија (9) 3.1.Појам мит и митологија, 3.2. Грчко-римска митологија, 3.3. Јеврејско-хришћанска митологија</p>		
<p>Ученик ће бити у могућности да:</p> <p>3.1. - дефинише појам мит, легенда и митологија</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни настанак и развој мита - наведе однос између мита и развоја филозофске мисли и књижевних дјела - уочи шта је најчешћи садржај митских прича - наброји најпознатије свјетске митологије - објасни појмове демитологизација и ремитологизација (одумирање старих и појава нових/урбаних митова) - наведе практичне примјере ових процеса - критички се одреди према демитологизацији и ремитологизацији <p>3.2. - наведе основне податке и карактеристике грчко-римске митологије</p>	<p>3.1. Појам мит, легенда, митологија, филозофија, однос: митологија-филозофија, демитологизација, ремитологизација</p> <p>3.2. Грчка митологија, римска митологија, митска бића, хероји, орфички и други митови</p> <p>3.3. Јеврејска митологија, хришћанска митологија</p>	<p>Социологија Филозофија Српски језик и књижевност Вјеронаука Историја</p>

<p>- наведе најважније грчко-римских богова, митска бића и хероје, те да објасни њихову симболику</p> <p>- тумачи један од слободно изабраних митова из грчко-римске митологије (нпр. Хомерске и орфичке митове о стварању свијета)</p> <p>3.3.- разумије основне појмове и карактеристике јеврејско-хришћанске митологије</p> <p>- протумачи један од слободно изабраних митова из јеврејско-хришћанске митологије (нпр. стварање свијета)</p> <p>- упореди ове са претходно наученим садржајима из грчко-римске митологије</p>		
---	--	--

Тема 4: Пројекат (8)

<p>Ученик ће бити у могућности да:</p> <p>-наведе основне податке о одабраној теми</p> <p>-објасни непознате појмове</p> <p>-одабере и протумаче неки од најзначајнијих или, по њиховом мишљењу, најљепших митова одабране митологије уколико се одлучили за истраживање митологије или обичај уколико се одлучили за истраживање обичаја.</p> <p>- припреми и презентује садржај истраживања (јесно и концизно представи релевантне податке за дату тему, селектује релеванте информација и уобличи их у презентацију)</p>	<p>Ученици за домаћи задатак индивидуално припремају електронску или неку другу презентацију о:</p> <p>1. митологији по избору (или одређеном миту из одабране митологије). По могућности, о оним митологијама које нису експлицитно заступљене НПП-ом, као што је Словенска, Нордијска или нека друга митологија.</p> <p>2. обичајима своје етничке групе или неке друге етничке групе по избору</p> <p>-ученицима треба сугерисати да приликом анализе митологије/мита</p>	<p>Социологија Филозофија Српски језик и књижевност Историја Вјеронаука</p>
--	---	---

	<p>или обичаја обратe пажљу на нијансе, основне поруке, као и историјски контекст, уколико га је могуће запазити,</p> <p>-ученицима треба објаснити принципе израде презентације (начин, вријеме, садржај...)</p> <p>- За реализацију пројекта потребно је предвидјети осам школских часова (објашњење пројекта и подјела радних задатака, истраживање и припрема презентација уз наставниково вођење, презентације на нивоу одјељења).</p> <p>- Наставник, уколико процјени да су презентације довољно квалитетне, може организовати и приказивање најуспјешнијих презентација за све ученике првог разреда који слушају предмет Култура религија..</p> <p>- за припремање наставнику могу послужити уџбеници социологије за средње стручне и техничке школе и гимназије (јер још увијек није припремљен намјенски уџбеник за овај предмет), научна дјела која се баве одабраном темом (нпр. Сретена Петровића, када је ријеч о српској митологији) као и информације добијене путем медија</p>	
--	--	--

Дидактичка упутства и препоруке:

Приликом припремања за наставу наставник треба да води рачуна о узрасту и могућностима дјече с обзиром на комплексност садржаја предмета. Такође, наставник не смије упасти у замку набрајања података, већ акценат мора ставити на објашњење кључних појмова и анализу занимљивих текстова (митова, мудрих мисли филозофа и теолога, књижевних, социолошких и других дјела), те на разговор/дискусију с ученицима и њихов истраживачки рад. Имајући у виду наведено, овај је НПП и урађен на начин да се ученику с научног аспекта (Социологија религије) омогући упознавање најпознатијих и најинтересантнијих примјера религија у свијету с циљем увиђања богате свјетске религијске баштине, као и улоге и функције религије за човјека и друштво (религија као дио културе), а никако не са циљем да се детаљно објасне све свјетске религије (што би уосталом било и контрапродуктивно). Наставницима и ученицима остављена је и додатна могућност упознавања са религијама, митологијама и обичајима по избору (па самим тим и онима које нису третиране овим НПП) кроз пројекат који је планиран у обје школске године колико се предмет Култура религија и изучава.

Будући да је ријеч о обавезном, али и изборном предмету наставник треба водити рачуна о томе да исувише не оптерећује ученике теоријом, него да им овај предмет учини занимљивим, другачијим и инспиративним за додатно истраживање и образовање. Такође, пожељно је указивати на савремене проблеме са којима се суочава човјечанство (доминација материјалних вриједности, конзумеризам, отуђење, насиље, нетолеранција, кич, шунд...) и нудити одговоре (користећи се знањима из друштвено-хуманистичких наука) који ће младом човјеку бити прихватљиви, блиски и корисни за будући живот. С обзиром на све ово, наставник би требао да практикује интерактивни вид наставе када год је то могуће. Ученике треба укључивати на различите начине (дискусија, дебата, радионице, истраживачки радови, организоване посјете вјерским објектима, музејима, галеријама, итд.).

Будући да за овај наставни предмет није приређен намјенски уџбеник, наставницима се савјетује да се служе уџбеницима Социологије и Филозофије за средње школе, као и изворним научним дјелима: нпр. „Златна грана“ Џемса Фрезера, „Водич кроз светске религије“ Мирча Елијадеа, „Грчки митови“ Роберта Гревса, „Хебрејски митови“ Роберта Гревса и Рафаела Патаија, „Српска митологија“ Сретена Петровића, свете књиге различитих религија итд. (погледати смјернице за наставнике за модуле Култура религија I и Култура религија II за средње стручне и техничке школе у којима је за сваку наставну јединицу предложена неопходна литература). Пожељно је и кориштење информација добијених путем медија, интервјуа, анкета, посматрањем итд.

Приликом оцјењивања потребно је користити различите технике оцјењивања: интервју (усмени одговор), оцјењивање есеја, електронских и других презентација, дебата, кратка квиз питања, вођење дневника активности на часу и сл.

Све јединице имају исту важност у извођењу оцјене, односно носе исти удио у завршној оцјени, те ни једној од наведених не треба давати посебно, нити истакнуто мјесто.

НАПОМЕНА: Када је ријеч о корелацији са другим наставним предметима (образац: колона три), наведени су предмети које ученици већ изучавају (или су изучавали), али и

они са којима ће се тек упознати током школовања (Социологија, Филозофија, Психологија). То је урађено због тога што се наставни садржај овог предмета темељи на садржајима, прије свега, Социологије, а дјелимично Филозофије и Психологије и било би потпуно погрешно корелацију усмјерити само у правцу предмета које су ученици изучавали у досадашњем образовању (прије свега се мисли на основношколско образовање). Предмети који су програмом заступљени у основној школи (Српски језик и књижевност, Друштво, Историја, Вјеронаука, Демократија и људска права) само дјелимично додирују ову проблематику.